

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wkład władz lokalnych i regionalnych w szybsze wdrażanie inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających

(2022/C 270/03)

Sprawozdawczyni:	Frida NILSSON (SE/RE), członkini zgromadzenia lokalnego: gmina Lidköping
Dokument źródłowy:	Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Postępy we wdrażaniu inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających COM(2021) 261 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Podkreśla znaczenie owadów zapylających dla trwałości naszych społeczeństw i przyrody. Owady te odgrywają kluczową rolę zarówno w systemach żywnościowych, jak i w utrzymaniu różnorodności biologicznej i krajobrazu. Dlatego nie tylko udomowione owady zapylające potrzebują wsparcia, lecz trzeba również zapewnić żywotne siedliska dla dzikich owadów zapylających, ponieważ stanowią one część różnorodności biologicznej przyrody. Udomowione owady zapylające powinny być postrzegane jako uzupełnienie dzikich owadów zapylających, a nie odwrotnie.
2. Jest zaniepokojony brakiem wiedzy o owadach zapylających, o tym, w jakim stopniu są one kluczowe dla funkcjonowania naszych ekosystemów, a także o konsekwencjach, jakie spadek ich liczebności i wymieranie mogą mieć dla naszego życia.
3. Podkreśla ważny związek między różnorodnością biologiczną a zmianą klimatu oraz to, że są one powiązane ze sobą i oddziałują na siebie nawzajem. Różnice w temperaturze, zmieniające się warunki pogodowe, utrata siedliska i inne czynniki spowodowane zmianą klimatu mają bezpośredni wpływ na spadek liczebności owadów zapylających. Z kolei ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej odgrywają ważną rolę w przystosowywaniu się do zmiany klimatu.
4. Cieszy się, że może wnieść wkład w ramy Unii Europejskiej na rzecz wspierania i utrzymania żywotnych i zróżnicowanych populacji owadów zapylających i z zadowoleniem przyjmuje przegląd inicjatywy na rzecz owadów zapylających przeprowadzony przez Komisję Europejską, a także rezolucję Parlamentu Europejskiego i konkluzje Rady w tej sprawie⁽¹⁾.
5. Z zadowoleniem przyjmuje pozytywny kierunek realizacji inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających z 2018 r. Z niepokojem zauważa jednak, że od tego czasu utrzymuje się tendencja spadkowa populacji owadów zapylających. Dobrze, że w sprawozdaniu IPBES z globalnej oceny różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych stwierdzono, że pomimo niewystarczających wysiłków nie jest jeszcze za późno na działania na rzecz klimatu i różnorodności biologicznej, ale że konieczne są działania transformacyjne na wszystkich szczeblach.
6. Dlatego popiera wnioski zawarte w sprawozdaniu specjalnym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 15/2020⁽²⁾ i ma duże oczekiwania co do przeglądu inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających.
7. Docenia włączenie celów dotyczących różnorodności biologicznej i owadów zapylających do szeregu strategii i polityk UE, takich jak nowa WPR, strategia UE na rzecz różnorodności biologicznej i strategia „Od pola do stołu”;

⁽¹⁾ 2019/2803(RSP) oraz konkluzje Rady przyjęte przez Radę na jej 3782. posiedzeniu z 17 grudnia 2020 r. (14168/20).

⁽²⁾ <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/pollinators-15-2020/pl/>

8. Wzywa do wyznaczenia prawnie wiążących celów obejmujących owady zapylające jako elementu przyszłej inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczącej celów w zakresie odtwarzania przyrody w ramach unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej. W związku z tym oferuje swoje wsparcie we wdrażaniu nowej inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających, szczególnie w odniesieniu do realizacji i monitorowania.

9. Cele nakreślone jako pomoc w wspieraniu owadów zapylających powinny również ułatwić Unii Europejskiej osiągnięcie celów agendy ONZ do 2030 r. oraz celów zrównoważonego rozwoju⁽³⁾, w szczególności celów mających zapewnić utrzymanie różnorodności biologicznej i siedlisk istotnych dla dzikich owadów zapylających.

10. Jest przekonany, że rozwiązanie problemu spadku liczebności owadów zapylających wymaga koordynacji i zintegrowanych strategii obejmujących wszystkie sektory i sfery polityczne. Ważne jest zaangażowanie wszystkich odpowiednich podmiotów i większa skuteczność podejmowanych wysiłków, które są niestety fragmentaryczne. Obecna inicjatywa dotycząca owadów zapylających stworzyła podstawy, ale obecnie wymaga rozwijania.

11. Apeluje, by w zapewnianiu trwałości populacji dzikich owadów zapylających brać pod uwagę wszystkie trzy filary zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, że w środkach wykonawczych należy w wystarczającym stopniu uwzględnić zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy i biologiczny.

Owady zapylające jako element podziału między obszarami wiejskimi i miejskimi

12. Podkreśla, że jeśli chcemy powstrzymać spadek liczebności owadów zapylających, trzeba wyjść poza działania polityki rolnej, ponieważ sektor rolny i jego wkład w zmniejszanie się populacji dzikich owadów zapylających już jest pod wieloma względami regulowany i uwzględniany w kilku obszarach polityki UE.

13. Apeluje, by szczególną uwagę zwrócić na wysiłki rolników konwencjonalnych, którzy ograniczają wpływ swej działalności na owady zapylające; rolnictwo ekologiczne i praktyki agroekologiczne na wiele sposobów chronią już bowiem i wspierają te owady. Badania naukowe, innowacje i elastyczny system wdrażania mają kluczowe znaczenie dla sprostania wyzwaniom, ale także dla umożliwienia istnienia zróżnicowanego sektora rolnictwa.

14. Podkreśla potrzebę zbadania pełnego zakresu czynników zanieczyszczających środowisko, wykraczającego poza pestycydy, oraz znalezienia rozwiązania tego problemu. Chodzi tu np. o zanieczyszczenie świetlne, które w znacznym stopniu wpływa na owady zapylające, ale nadal pozostaje nierozwiązaną kwestią.

15. Zwraca uwagę, że obszary miejskie mogą przyczynić się do pozytywnego rozwoju różnorodności biologicznej za pomocą ogrodów botanicznych, skwerów i ogrodów mieszkalnych oraz wolnych przestrzeni miejskich, co może mieć bezpośredni wpływ na populacje dzikich gatunków pszczoł⁽⁴⁾.

16. Ostrzega, że w rozrastających się miastach trzeba uwzględnić ochronę różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych w planowaniu i praktykach urbanistycznych, by móc chronić populację owadów zapylających i ich różnorodność oraz ułatwiać tworzenie nowych siedlisk.

17. Wzywa właściwe organy do przeprowadzenia ocen skutków pod kątem rozwoju, który ogranicza prawa własności i który w inny sposób zmienia możliwość zapewnienia trwałych źródeł utrzymania. W tych ocenach skutków należy uwzględnić nie tylko korzyści biologiczne, ale również ewentualny negatywny wpływ na źródła utrzymania i życie mieszkańców.

Działania na szczeblu unijnym

18. Wzywa Komisję Europejską, Parlament Europejski i państwa członkowskie do dopilnowania, by polityka, programy i plany odbudowy popandemicznej przyczyniały się do zrównoważonego zarządzania różnorodnością biologiczną, w tym do powstrzymania niepokojącego spadku liczebności dzikich i udomowionych owadów zapylających.

⁽³⁾ Agenda ONZ 2030, <https://sdgs.un.org/2030agenda>.

⁽⁴⁾ Baldock, K. C. R. i in. Where is the UK's pollinator biodiversity? The importance of urban areas for flower-visiting insects [Gdzie jest różnorodność biologiczna owadów zapylających w Zjednoczonym Królestwie? Znaczenie obszarów miejskich dla owadów kwiatowych] *Proc. R. Soc. B Biol. Sci.* **282**, 20142849 (2015), Theodorou, P. i in. The structure of flower visitor networks in relation to pollination across an agricultural to urban gradient [Struktura sieci owadów kwiatowych od obszarów rolniczych po miejskie] *Funct. Ecol.* **31**, 838–847 (2017).

19. Wzywa do wspierania na szczeblu lokalnym i regionalnym programu ekologicznego na rzecz owadów zapylających, który obejmowałby: stosowanie upraw rocznych atrakcyjnych dla owadów zapylających na co najmniej 10 % gruntów rolnych; sadzenie, poza okresem kwitnienia upraw wieloletnich, co najmniej dwóch gatunków roślin między rzędami posadzonych już gatunków, które byłyby interesujące dla owadów zapylających i kwitły w różnych porach roku, aby zagwarantować maksymalną dostępność zasobów dla tych owadów; szkolenia dla rolników w zakresie owadów pożytecznych i praktyk zintegrowanej ochrony roślin przed szkodnikami; oraz środki, jakie należy podjąć na rzecz gospodarstw, które zapewniają obecność owadów zapylających na obszarach pozbawionych różnorodności biologicznej.

20. Wzywa do uwzględniania aspektów środowiskowych na wszystkich szczeblach publicznego procesu decyzyjnego i we wszystkich obszarach polityki, ponieważ większość interakcji człowieka z przyrodą w mniejszym lub większym stopniu wpływa na ekosystemy. Należy zwrócić na to szczególną uwagę przy rozwoju obszarów miejskich, rozbudowie infrastruktury i przy innych przekształceniach użytkowania gruntów, zwłaszcza w odniesieniu do owadów zapylających.

21. Ostrzega, że chociaż władze regionalne i lokalne stanowią bezpośredni poziom kontaktu z obywatelkami i obywatelami europejskimi, odpowiedzialność za realizację i opracowywanie celów dotyczących owadów zapylających nie spoczywa wyłącznie na nich. Rządy krajowe i UE muszą wnieść wkład w te prace, wspierając i koordynując rozwiązania, które można z łatwością wdrożyć na szczeblu lokalnym i regionalnym.

22. Wzywa Komisję Europejską do aktywnego wspierania kampanii uświadamiających na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w sektorach przemysłu i wśród opinii publicznej za pośrednictwem już istniejących i nowych kanałów.

23. Ubolewa, że platformy utworzone w celu budowania wiedzy i wymiany najlepszych praktyk w ramach inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających, takie jak portal informacyjny na temat owadów zapylających w UE, nie były w stanie dotrzeć do wszystkich podmiotów i są nadal mało znane. Apeluje zatem o to, by w ramach przyszłych inicjatyw Komisji finansowanie, gromadzenie wiedzy i zdolności, a także najlepsze praktyki były opracowywane i przekazywane w przejrzysty sposób, tak aby nie tylko inspirować obywateli, ale także pokazywać im, jak mogą przyczynić się do realizacji zadania polegającego na tworzeniu zrównoważonych siedlisk owadów zapylających.

24. Wzywa do zbadania w ramach zmienionej inicjatywy na rzecz owadów zapylających, w jaki sposób można wykorzystać istniejące sieci i organizacje do dzielenia się wiedzą i najlepszymi praktykami z władzami lokalnymi i regionalnymi w UE i poza nią.

25. Dlatego proponuje współpracę z Komisją Europejską w zakresie włączenia inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających do istniejących inicjatyw UE, takich jak platforma na rzecz ekologizacji obszarów miejskich i porozumienie w sprawie zielonego miasta.

26. Przypomina, że monitorowanie rozwoju owadów zapylających i sprawozdawczość na ten temat odgrywają ważną rolę w analizie skuteczności wszelkich wdrażanych środków. W związku z tym wzywa Komisję Europejską do udostępnienia ram sprawozdawczości i monitorowania, które mogłyby zostać odpowiednio wykorzystane przez władze szczebla niższego niż krajowy. Aby zapewnić proste wdrożenie i wsparcie w ustanawianiu jednolitych programów monitorowania owadów zapylających na poziomie lokalnym i regionalnym, podejmowane działania powinny być zgodne z ustalonymi najlepszymi praktykami.

27. Zauważa ścisły związek między rodzimymi gatunkami kwiatów a rodzimymi gatunkami lub odmianami owadów zapylających i dlatego apeluje o nakłady na zdobywanie wiedzy, ochronę i rozwój tych gatunków w celu wspierania owadów zapylających.

28. Zwraca się do Komisji Europejskiej o ocenę, jak można rozszerzyć zobowiązanie do zasadzenia co najmniej trzech miliardów dodatkowych drzew na obszarach miejskich w UE do 2030 r. i powiązać je z intensywniejszymi sadzeniami rodzimych gatunków kwiatów.

29. Uważa, że wysiłki na rzecz zdrowych populacji dzikich owadów zapylających i skuteczne środki bioasekuracji odpowiednie dla owadów zapylających, a także zachęty do wykorzystywania lokalnych roślin należy ująć jako cel w krajowych planach strategicznych WPR zatwierdzonych w 2022 r., aby zachęcić do dalszych działań. Dla zapewnienia łatwego i prawidłowego wdrożenia odpowiedzialność powinna spoczywać na państwach członkowskich.

Działania na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz zaangażowanie KR-u

30. Podkreśla możliwości i obowiązki władz lokalnych i regionalnych w zakresie szybszego wdrażania inicjatywy na rzecz owadów zapylających teraz i w jeszcze większym stopniu – w przyszłości.

31. Uważa, że przy przyjmowaniu i wdrażaniu środków ochrony środowiska potrzeba współpracy między władzami lokalnymi i regionalnymi, zarówno na szczeblu krajowym, jak i transgranicznym. Korytarze biologiczne mają zasadnicze znaczenie dla wspierania trwałości i odporności populacji owadów zapylających. Tego rodzaju zadania pasują do skali działań władz lokalnych i regionalnych, które dzięki współpracy mogą bez trudu wdrażać środki zwiększające żywotność populacji owadów zapylających.

32. Zwraca również uwagę na konieczność zaangażowania, oprócz władz lokalnych i regionalnych, społeczeństwa obywatelskiego, instytucji naukowych, lokalnych rolników i sektora prywatnego. Aby w pełni wykorzystać te podmioty, ich pracę i innowacje w poszczególnych sektorach, nowa inicjatywa UE na rzecz owadów zapylających musi stworzyć skuteczne ramy dla dobrowolnych inicjatyw, wiedzy, wspólnych celów i sprawozdań. Pozwoliłoby to zainteresowanym stronom nie tylko przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w ramach inicjatywy, ale także pójść dalej.

33. Zobowiązuje się, że podczas prac nad kwestiami środowiskowymi, zwłaszcza związanymi z różnorodnością biologiczną, będzie uświadamiać i podkreślać znaczenie wspierania owadów zapylających. Należy jasno określić role władz krajowych, regionalnych i lokalnych, tak aby przyczynić się do odwrócenia tendencji utraty owadów zapylających i wesprzeć tworzenie krajowych i lokalnych planów na ich rzecz, również w ramach kampanii „Zielony Ład w terenie”.

34. Podkreśla znaczenie uznania korzyści społeczno-gospodarczych wynikających z programów dotyczących owadów zapylających. Skoncentrowanie się na tych programach stwarza możliwości gospodarcze i możliwości włączenia społecznego.

35. Chce dalej ściśle współpracować z Komisją Europejską, szczególnie w zakresie przeglądu i realizacji celów dotyczących różnorodności biologicznej w odniesieniu do owadów zapylających.

36. Proponuje uruchomienie sieci na rzecz owadów zapylających jako projektu pilotażowego, w ramach którego władze lokalne będą mogły dzielić się wiedzą i najlepszymi praktykami, w szczególności w ośrodkach miejskich.

37. Apeluje do władz lokalnych i regionalnych o monitorowanie kondycji owadów zapylających i informowanie o niej, ponieważ znajomość rodzimych gatunków oraz lokalnej flory i fauny ma kluczowe znaczenie dla zrozumienia warunków lokalnych zarówno dzikich, jak i udomowionych owadów zapylających. Władze lokalne i regionalne są najlepiej zorientowane w uwarunkowaniach na miejscu.

38. Wzywa członkinie i członków KR-u do dawania przykładu, organizowania dialogów i otwartych spotkań na szczeblu lokalnym i regionalnym, dzięki którym zapewni się udział społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych. Zidentyfikowanie i wyeliminowanie luk w wiedzy to jedno z ważniejszych aspektów inicjatywy na rzecz owadów zapylających.

39. Zwraca się do samorządów lokalnych i regionalnych, aby oceniły, na ile rekultywację ich terenów przemysłowych i historycznych można pogodzić z tzw. rozwiązaniami opartymi na zasobach przyrody, których celem jest zwiększenie populacji owadów zapylających.

40. Jest głęboko przekonany, że niezbędne jest zaangażowanie młodszych pokoleń w debatę i poszukiwanie rozwiązań, ponieważ realizacja celów środowiskowych, a zwłaszcza wzmacnianie populacji dzikich owadów zapylających zajmie kilka pokoleń. Dlatego z zadowoleniem przyjmuje obecne przykłady, m.in. zaangażowanie młodych ludzi w projekt STING^(?). Zarazem apeluje do członkiń i członków KR-u oraz do szerszej społeczności władz lokalnych i regionalnych o wykorzystanie tego przykładu i zaproponowanie działań zwiększających uczestnictwo mieszkańców miast i regionów. Wysiłki te warto adresować szczególnie do dzieci i młodzieży. Zwiększanie świadomości na temat owadów zapylających mogłoby stać się częścią działań w ramach Europejskiego Roku Młodzieży 2022.

Zaangażowanie Europy w skali globalnej

41. Z zadowoleniem przyjmuje pozytywny sygnał wysłany przez 15. Konferencję Stron Konwencji Narodów Zjednoczonych o różnorodności biologicznej (UN CBD COP15) i jej zobowiązanie do odwrócenia tendencji utraty gatunków zwierząt i roślin do 2030 r.

(?) STING (*Science and Technology for Pollinating Insects* [Nauka i technologia na rzecz owadów zapylających]), projekt Komisji Europejskiej.

42. Podkreśla kluczowe znaczenie deklaracji z Edynburga dla władz szczebla niższego niż krajowy, miast i władz lokalnych w sprawie globalnych ram na rzecz różnorodności biologicznej na okres po 2020 roku ⁽⁶⁾, a także zobowiązuje się do jej promowania w ramach dyskusji na temat owadów zapylających na szczeblu europejskim i międzynarodowym.
43. Apeluje do Komisji, by na szczeblu międzynarodowym zajęła się problemem spadku liczebności owadów zapylających oraz opowiedziała się za zdecydowanymi środkami ochrony owadów zapylających i ich siedlisk podczas drugiej części 15. Konferencji Stron Konwencji Narodów Zjednoczonych o różnorodności biologicznej, która ma się odbyć w dniach od 25 kwietnia do 8 maja 2022 r. w Kunming w Chinach.
44. Jest gotów uczestniczyć w delegacji UE na 15. Konferencję Stron Konwencji o różnorodności biologicznej oraz na kolejne konferencje, aby podzielić się poglądami władz lokalnych i regionalnych w UE i działaniami, które już wdrożyły, a także pomóc w wykorzystaniu sukcesu deklaracji z Edynburga w dziedzinie ochrony owadów zapylających i ich siedlisk.

Bruksela, dnia 26 stycznia 2022 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*

⁽⁶⁾ <https://www.gov.scot/publications/edinburgh-declaration-on-post-2020-biodiversity-framework/>